Draaiboek Cursus TSO 2

Ria van der Sar, Renate Meyer, 2011

Doel:

Bijeenkomst 1

Neemt kennis van het gedachtegoed.

De Vreedzame School streeft naar een cultuur in de klas en de school waarbij kinderen zich gehoord en gezien voelen en een stem krijgen.

Creëert een positief klimaat in de overblijfruimte

Blok 1 we horen bij elkaar: welkom, omgangsafspraken, overblijftaken, opstekers, samen-eten

Oefent hoe je kunt reageren op een conflict

Blok 2 we lossen conflicten zelf op: plagen/ pesten, conflict/ ruzie, petten, praat het uit, win win

Bijeenkomst 2

Kan zich verplaatsen in het gezichtspunt van een ander

Blok 3 we hebben oor voor elkaar: gezichtspunt, misverstand

Oefent mediatie en bedenkt een bijdrage voor kinderen aan de overblijfgemeenschap

Blok 5 we dragen allemaal een steentje bij: mediatie (afkoelhoek, time out hoek), participatie

Bezoeken met kijkwijzer door coördinator TSO

Bijeenkomst 3 (terugkombijeenkomst)

Cirkeltechniek: wat gaat goed, wat kan beter, wat gaan we eerst aanpakken, hoe gaan we dat doen

Wat is er gerealiseerd (opbrengsten): bijvoorbeeld omgangsafspraken, overblijftaken, opstekers, samen-eten, conflicten oplossen, afkoelplek, mediatie, bijdrage van kinderen aan de overblijfgemeenschap.

Voorbeelden meenemen, filmpjes bekijken van good practice, plekken bekijken

Wat kan beter, wat gaan we aanpakken, hoe gaan we dat doen, wie doet wat, wanneer zijn we tevreden.

Oplossingsgerichte intervisie over een leerling waarvan we het gedrag niet begrijpen

Tijd 2 uur

Inhoud bijeenkomst 2

Agenda	**Inhoud**	**Tijd**	**Materialen**
Welkom	Samenspelen is het moment om verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar. Zorgen dat iedereen een fijne pauze heeft.	5	Reader uitdelen Flap cursus TSO
Binnenkomer	Het vijf-minutenspel	10	Blaadjes, pennen, scorebord op flap, blz. 2
Agenda		5	Agenda op flap
Opdracht vorige keer	Presentatie afsprakenlijst Presentatie takenlijst Tweepraat afspraken	20	

Gezichtspunt en misverstand	Tweetallen verschillende gezichtspunten Viertallen misverstanden oplossen	20	Blz. 3, 4, 5 en 6
Mediatie	Conflicten oplossen centraal thema vreedzame school Petten en stappenplan opfrissen Mediatie kijken Mediatie doen	40	Blz. 7, 8,9 en 10 DVD Aisha Poster piramide (bijeenkomst 1)
Opdracht	Een bijdrage aan de overblijfgemeenschap verzinnen Coördinator overblijf bezoekt enkele malen de overblijfouders en vult de kijkwijzers in.	10	Blz. 11 Kijkwijzer blz. 12 en 13
Evaluatie		10	Wereldbal

Voorbereiding

- Kopieer reader voor iedere deelnemer, deel ze uit
- Hang flap cursus TSO op (bijeenkomst 1)
- Maak flap agenda, flap scorebord en hang ze op
- Eventueel naamkaartjes voor iedere deelnemer klaarleggen
- Blaadjes en pennen klaarleggen
- DVD Aisha klaar zetten
- Wereldbal

Welkom

Heet de deelnemers welkom.

Vertel zo iets als: Overblijf is opgedeeld in samen eten en spelen. De vorige keer hebben we vooral nagedacht over samen eten, vandaag staat samenspelen meer centraal. Samenspelen is het moment om verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar. Zorgen dat iedereen een fijne pauze heeft.

Wijs op de flap cursus TSO. Vertel zoiets als: welkom bij de 2e bijeenkomst van de 3 bijeenkomsten over De Vreedzame School. De Vreedzame School streeft naar een cultuur in de klas en de school waarbij kinderen zich gehoord en gezien voelen en een stem krijgen.

Daar u werkzaam bent op een Vreedzame School is het belangrijk dat u op de hoogte bent van het gedachtegoed en dat toepast in uw werk als overblijfouder.

Tijdens de 1e bijeenkomst namen we kennis van het gedachtegoed, leerden we een positief klimaat in de overblijfruimte te creëren en oefenden we hoe u kunt reageren op een conflict.

Tijdens de 2e bijeenkomst gaat u zich verplaatsen in het gezichtspunt van een ander, oefent u mediatie en bedenkt u een bijdrage voor kinderen aan de overblijfgemeenschap

Tijdens de 3e bijeenkomst, terugkombijeenkomst, gaan we kijken wat er al goed gaat bij de vreedzame TSO en wat er nog beter kan.

Deel de reader uit.

Binnenkomer

Het vijf-minutenspel

Samenwerken en toch zo origineel mogelijk zijn.

Laat groepen van vier maken. Zet ze een stuk uit elkaar zodat ze elkaar niet hoeven te horen. Zorg dat iedere groep een pen en papier heeft. Laat afspreken wie er schrijft in iedere groep. Geef een categorie op, bijvoorbeeld:

- *een plaats in Nederland*
- *een boerderijdier*
- *iets wat zacht is*
- *iets wat een hard geluid maakt, enz.*

Laat iedere groep in vijf minuten zoveel mogelijk voorbeelden uit de categorie bedenken en opschrijven. Als de tijd voorbij is leest iedere groep op wat ze hebben. De puntentelling is als volgt:

- *woord dat één groep alleen heeft:* *3 punten*
- *woord dat nog een groep heeft:* *2 punten*
- *woord, door meer groepen genoemd:* *1 punt*
- *woord dat niet klopt bij de categorie:* *0 punten.*

Tip: Een spel voor bij de overblijf? Wie weet nog meer spelletjes voor de overblijf? Ideeënboek?

MISVERSTAND: overblijftijd is vrije tijd, de leerlingen moeten al zo veel op school, bij de overblijf hoeven ze even niet, dan mogen ze doen wat ze willen. Maar vrije tijd zonder structuur geeft onveiligheid, onveilig voelen is onplezierig, zo wordt overblijftijd onplezierig. Dus binnen en buiten spelen structureren, georganiseerd. Werktijd is MOETEN, vrije tijd is MOGEN maar binnen grenzen, geef keuzes en houdt toezicht.

Agenda

Deel de agenda uit of schrijf de agenda op het bord of flap. Laat de agenda door een deelnemer voorlezen, vraag of iedereen akkoord is.

- Welkom
- Binnenkomer
- Agenda
- Opdrachten vorige keer
- Gezichtspunt, misverstand
- Mediatie
- Opdracht
- Evaluatie

Opdrachten vorige keer

De deelnemers hebben met de overblijfkinderen afspraken bedacht. De afspraken worden gepresenteerd. Kunnen we een afsprakenlijst voor de overblijf maken? Wie wil deze lijst mooi maken, op hang klaar maken en verdelen over de klassen?

De deelnemers hebben met de overblijfkinderen taken bedacht voor bij de overblijf. De taken worden gepresenteerd. Kunnen we een gezamenlijke takenlijst maken? Of kan er per bouw een takenlijst gemaakt worden? Wie wil de takenlijst mooi maken, op hang klaar en verdelen over de klassen?

Tweepraat
In tweetallen geven de deelnemers om de beurt een antwoord op een vraag.
Stel een open vraag bijvoorbeeld:

Wanneer gaan de afspraken en taken in?
Hoe kunnen kinderen kiezen voor de taken?
Waar worden de afspraken en taken opgehangen?
Hoe houden we de afspraken en taken vol?

Geef kort denktijd
Geef aan wie mag beginnen
De deelnemers geven om de beurt antwoord
Vraag na afloop een aantal deelnemers een voorbeeld te noemen.

Gezichtspunt en misverstand

Gezichtspunt:
Maak tweetallen.
Laat de tweetallen blz 3 voor zich nemen.
Laat ze elkaar vertellen wat ze zien. Zien ze allebei hetzelfde of zien ze verschillende dingen?

Vertel zoiets als: Twee mensen kunnen hetzelfde meegemaakt hebben en daar verschillende verhalen over vertellen. Daar kunnen conflicten uit ontstaan.
Het is dan niet zo dat de een liegt en de ander de waarheid vertelt. Er kunnen verschillende waarheden zijn.
Als je je ook in de ander wilt verplaatsen kom je dichter bij het oplossen van het conflict.

Misverstanden
Soms is een conflict op een misverstand gebaseerd. De een begrijpt de ander niet goed. De ander bedoelt het niet zo. Als het misverstand duidelijk wordt, kan het conflict makkelijker opgelost worden.

- Maak viertallen bijvoorbeeld door speelkaarten willekeurig uit te delen. (Bij 24 deelnemers dus alleen de 2, 3, 4, 5, 6 en 7, zodat er zes viertallen ontstaan). Laat de viertallen blz 4 bespreken aan de hand van de onderstaande vragen:
  - *wat is het misverstand?*
  - *wat zou een goede oplossing zijn?*
- De groepjes beantwoorden de vragen op blz 4. Van iedere groep vertelt iemand de oplossingen die bedacht zijn.
- Houdt een gesprek over de verschillende oplossingen.

- Vat samen:

Je kunt een misverstand voorkomen of oplossen door duidelijk te communiceren: vragen als je iets niet begrijpt, uitleggen waarom je iets doet.

Komt u zelf ook wel eens misverstanden tegen bij de overblijf. Laat de deelnemers blz 5 voor zich nemen.? Laat ze de vragen van blz 5 beantwoorden. Laat de deelnemers hun misverstand uitwisselen in tweetallen met TweeGesprek op Tijd
De deelnemers werken in tweetallen. Ze vertellen om de beurt gedurende een tevoren vastgestelde tijd terwijl de ander luistert.
Geef het gespreksonderwerp en geef aan wat teruggevraagd gaat worden. Bijvoorbeeld: straks gaat iemand een misverstand van een ander vertellen.
Geef aan hoeveel tijd iedere deelnemer heeft om te vertellen (voorstel 2 minuten)
Geef denktijd
Geef aan wie er mag beginnen met vertellen
De luisteraar luistert actief en geeft een positieve reactie na de spreektijd
De deelnemers wisselen van rol
Vraag na afloop enkele deelnemers iets te vertellen van wat zij gehoord hebben.

Doe nogmaals een tweeGesprek op Tijd en nu met de vraag: Hoe kunnen we misverstanden voorkomen bij de overblijf? Herhaal de stappen. Vraag na afloop enkele deelnemers wat ze hebben bedacht.

Herhaal: Soms is een conflict op een misverstand gebaseerd. De een begrijpt de ander niet goed. De ander bedoelt het niet zo. Als het misverstand duidelijk wordt, kan het conflict makkelijker opgelost worden.

Mediatie

Laat de deelnemers blz 6, misverstanden over conflicten, voor zich nemen. Vertel zoiets als: er zijn drie misverstanden over conflicten.

1. Conflicten zijn altijd negatief
2. Er is maar één manier om conflicten op te lossen.
3. Bij een conflict zijn altijd een winnaar en een verliezer.

Vertel zoiets als: Conflictoplossing is een centraal thema van de vreedzame school
De nadruk op het constructief en zonder geweld oplossen van conflicten heeft meerdere positieve effecten: terugdringen van agressie en geweld, verbetering van het sociale klimaat, kinderen leren hoe je met altijd aanwezige meningsverschillen en belangentegenstellingen kunt omgaan, én kinderen leren om verantwoordelijkheid te dragen voor het sociale klimaat. Bovendien biedt een programma dat kinderen leert om conflicten constructief op te lossen tevens de kans om zich een breed scala aan sociale competenties eigen te maken: kinderen krijgen kennis aangeboden op sociaal, emotioneel en

communicatief terrein, leren en oefenen vaardigheden op die terreinen, en ontwikkelen een positieve en zorgzame attitude ten opzichte van elkaar.

Conclusie:

1. Conflicten horen erbij
2. Van conflicten kun je leren
3. Er bestaan win-win-oplossingen

Laat de deelnemers blz 7, stappenplan mediatie voor overblijf, voor zich nemen. Neem het stappenplan door. Vertel dat het in vier stukken is opgedeeld: introductie, luisteren, zoeken naar oplossingen, oplossingen uitvoeren.
Neem de stappen van ieder stuk door en geef het belang van de stappen aan.

Laat de DVD van Aisha zien, de deelnemers zien zo de stappen in de praktijk.
Geef de gelegenheid om te reageren op de mediatie.

Laat de deelnemers blz 8, 9 en 10 voor zich nemen. Vertel dat we een rollenspel gaan doen om te oefenen met het stappenplan. Neem de casussen door. Maak viertallen. Twee deelnemers hebben ruzie, zij kiezen voor de rol van Adil of Yassin. Zij lezen hun rol goed door. Twee deelnemers zijn mediator. Zij nemen de stappen van het stappenplan goed door en verdelen de stappen, wie doet welke stap.
De viertallen spelen het rollenspel. Zij spreken het rollenspel na met vragen als: hoe ging het luisteren en samenvatten, wat waren de oplossingen, hoe zijn we tot een keuze gekomen, was dat de beste oplossing, zijn beide leerlingen tevreden?

Geef gelegenheid voor het stellen van vragen.

Neem de poster met de piramide van bijeenkomst 1 er nog even bij voor de volgorde van conflict oplossen.

1. Goed schoolklimaat dat het ontstaan van veel conflicten voorkomt
2. Leerlingen lossen conflicten onderling op (stappenplan ‘praat het uit’)
3. Leerlingen maken gebruik van een leerlingmediator (indien aanwezig op de school)
4. Volwassenen medieren of arbitreren.

Vraag hoe de overblijfouders het stappenplan concreet gaan inzetten. Is er een afkoelplek, is er een rustige plek voor kinderen en overblijfouder om conflicten te bespreken?

Opdracht

Opdracht deelnemers
Een bijdrage aan de overblijfgemeenschap verzinnen
Laat de deelnemers blz 11 voor zich nemen, verantwoordelijkheid vergroten.

Neem het formulier even door. Vraag de deelnemers om dingen te verzinnen. Laat ze het formulier inleveren bij de coördinator. Laat de coördinator het opsturen naar de begeleider. Spreek een week af waarin het opgestuurd wordt naar de begeleider.

Opdracht coördinator
Coördinator overblijf bezoekt enkele malen de overblijfouders en vult de kijkwijzers in.
Laat de deelnemers blz 12 en 13 voor zich nemen. Dit is de kijkwijzer van de vreedzame overblijf. Neem de observatiepunten met ze door. Geef aan dat de coördinator de komende weken komt observeren bij de overblijf, de coördinator let dan op de punten in de kijkwijzer. De ingevulde kijkwijzers stuurt de coördinator naar de begeleider. De coördinator en de begeleider hebben telefonisch contact over de observatiegegevens. De gegevens worden gebruik voor de invulling van bijeenkomst 3.

Evaluatie
Pak de wereldbal en laat hem rond gaan. Vraag aan de deelnemers hoe ze deze bijeenkomst ervaren hebben.
Noem de datum van de volgende keer. Herhaal de opdrachten.